

Høringsnotat

Polaravdelingen
Juli 2018
Snr. 18/3611

Forslag til endring av Svalbardloven 5. kapittel Longyearbyen lokalstyre – tilpasning til ny kommunelov

Innhold

1. Hovedinnholdet i høringsnotatet	3
2. Bakgrunn.....	3
3. Kort om Longyearbyen lokalstyre. Gjeldende rett	3
4. Lokaldemokratiet i Longyearbyen og rettslige rammebetingelser	5
5. Lovteknisk metode.....	5
6. Gjennomgang av de delene av ny kommunelov som berører LL.....	6
6.1 Innledning	6
6.2 Om formålsbestemmelsen og kommunalt selvstyre – kapittel 4 og 5.....	6
6.3 Virkeområde – kapittel 6	7
6.4 Informasjonsplikt – kapittel 7	7
6.5 Innbyggerdeltakelse – kapittel 8	
6.5.1 Innbyggerforslag (8.1)	7
6.5.2 Lokale folkeavstemninger (8.2)	7
6.6 Folkevalgte organer og administrasjonen – kapittel 9	8
6.6.1 Generelt	8
6.6.2 Folkevalgte organer (9.1)	8
6.6.3 Folkevalgte (9.2).....	9
6.6.4 Tittelen på administrasjonens leder (9.3).....	9
6.6.5 Roller og oppgaver for administrasjonen (9.4)	9
6.6.6 Delegering (9.5).....	10
6.7 Ordfører – kapittel 11	10
6.8 Kommunale foretak – kapittel 12	11
6.9 Valgbarhet, ombudsplikt og suspensjon mv. – kapittel 13	11
6.9.1 Valgbarhet (13.1).....	11
6.9.2 Ombudsplikt, uttreden, fritak (13.1)	12
6.9.3 Suspensjon (13.2)	12

6.10	Valg av medlemmer til folkevalgte organer – kapittel 14.....	12
6.11	Godtgjøring og velferdsgoder – kapittel 15.....	13
6.12	Utvidet innsynsrett og taushetsplikt for folkevalgte – kapittel 16.....	13
6.13	Saksbehandlingsregler for folkevalgte organer – kapittel 17	14
6.14	Særlige regler om inhabilitet for folkevalgte og ansatte – kapittel 18.....	14
6.15	Økonomiforvaltning – kapittel 20.....	14
6.16	Privatrettslige virkninger av at disposisjoner er i strid med reglene om lån og garantier – kapittel 21	15
6.17	Selvkost – kapittel 22	16
6.18	Internkontroll – kapittel 23	16
6.19	Kontrollutvalget og kontrollutvalgssekretariatet – kapittel 24.....	17
6.20	Revisjon – kapittel 25.....	17
6.21	Kommunenes styring og kontroll med ekstern virksomhet – kapittel 26.....	18
6.22	Statlig kontroll og tilsyn mv. – kapittel 27	18
7	Økonomiske og administrative konsekvenser	19
8	Merknader til de enkelte bestemmelsene	20
9	Utkast til lovendring	26

1. Hovedinnholdet i høringsnotatet

Justis- og beredskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til endringer i lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard (Svalbardloven). Endringene er basert på Stortingets vedtak til ny kommunelov og gjelder Svalbardloven femte kapittel Longyearbyen lokalstyre. Kapitlet bygger på reglene i dagens kommunelov, og må tilpasses til den nye kommuneloven. I høringsnotatet gis det en kort redegjørelse for etableringen av Longyearbyen lokalstyre og dagens rettssituasjon. Det foreslås noen lovtekniske endringer ved at det i større grad er ønskelig å bruke henvisninger til kommuneloven. Forskrift 14. desember 2001 nr. 1392 om saksbehandlingsregler for Longyearbyen lokalstyre og om de folkevalgtes rettigheter og plikter (saksbehandlingsforskriften) foreslås opphevet gjennom oppheving av hjemmelsbestemmelsene i Svalbardloven. For øvrig gjennomgås alle de relevante kapitlene i ny kommunelov fortløpende, og det henvises til forarbeidene (Prop. 46 L (2017-2018)) for nærmere utdyping av reglene. Det foreslås ingen endring i formålsparagrafen. Ellers foreslås hoveddelen av reglene i den nye kommuneloven gitt anvendelse for Longyearbyen lokalstyre, med enkelte unntak og særordninger. Den nye kommuneloven er en rammelov slik dagens lov er, og viderefører kommunenes vide adgang til selv å bestemme egen organisering. Det samme kan sies om Svalbardloven femte kapittel og endringsforslaget her i forhold til Longyearbyen lokalstyre.

Ikrafttredelsen av endringene i Svalbardloven vil skje samtidig med ikrafttredelsen av den nye kommuneloven. Det antas at ulike bestemmelser vil tre i kraft på forskjellig tid. Deler av loven forventes å tre i kraft 1. juli 2019, andre deler vil trolig utsettes til 1. januar 2020.

2. Bakgrunn

Et forslag til ny kommunelov (NOU 2016:4) ble lagt fram i mars 2016 og ble deretter sendt på offentlig høring. Basert på dette fremmet Kommunal- og moderniseringsdepartementet 16. mars 2018 en proposisjon til Stortinget, Prop. 46 L (2017–2018) Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven), med sikte på delvis ikrafttreden 1. juli 2019. Kommuneloven ble vedtatt ved Stortingets lovvedtak 81 (2017-2018) og ble sanksjonert 22. juni 2018. Lokaldemokratiet på Svalbard, Longyearbyen lokalstyre (heretter LL), er ikke omtalt i NOUen eller Prop. 46 L om ny kommunelov. Men det må også gjøres endringer i Svalbardloven (lov 7. juli 1925 nr. 11 om Svalbard) som følge av den nye kommuneloven. Regelverket for LL som står i femte kapittel i Svalbardloven, er i all hovedsak avledet fra og har henvisninger til dagens kommunelov. LL er et lokaldemokrati underlagt noen andre rammebetingelser enn kommunene. Departementet mener derfor det er nødvendig med en egen gjennomgang av regelverket for LL, både for en vurdering av innholdet og det lovtekniske. Forslagene i dette høringsnotatet bygger på den nye kommuneloven. Det vises i stor grad til de begrunnelsene og merknadene som fremgår av Prop. 46 L. Der hvor det er behov for å ha egne bestemmelser for LL, er det omtalt og begrunnet særskilt.

3. Kort om Longyearbyen lokalstyre. Gjeldende rett

LL ble opprettet 1. januar 2002. Med dette ble det innført lokaldemokrati i Longyearbyen på Svalbard, som det siste stedet i Norge. Etter flere utredninger om spørsmålet gikk regjeringen inn for en modell som ligger nært opp til fastlandsmodellen, men uten å gjøre LL til en kommune. Se nærmere om dette i St.meld. nr. 9 (1999–2000) Svalbard og Ot.

prp. nr. 58 (2000–2001) lov om endringer i Svalbardloven m.m. (innføring av lokaldemokrati i Longyearbyen).

Det fremgår av Ot.prp. nr. 58 at begrunnelsen for å innføre et utvidet lokalt folkestyre i Longyearbyen, var de samme argumentene som begrunner det kommunale selvstyret på fastlandet. Ved å velge sitt eget lokalstyre ville innbyggerne i Longyearbyen få mulighet til å påvirke beslutninger som angår de lokale forholdene, og beslutningene ville tas så nær de berørte som mulig. Dette ville igjen kunne gi en bedre tilpasning til lokale forhold og stimulere til økt engasjement og fellesskapsfølelse i lokalsamfunnet. Det ble likevel påpekt at det gjør seg gjeldende særlige forhold på Svalbard, som hensynet til de utenrikspolitiske forholdene og statens særlige behov for kontroll med øygruppa, blant annet med tanke på de høye nasjonale miljømålene som er satt for Svalbard. I tillegg ble de samfunnsmessige særtrekkene ved Longyearbyen som bosted tillagt betydning. Samlet sett ga dette et annet rammeverk for et lokaldemokrati i Longyearbyen enn på fastlandet.

Et viktig premiss for LLs virksomhet kommer til uttrykk i formålsbestemmelsen i Svalbardloven § 29. Lokalstyret skal fungere «innenfor rammen av norsk svalbardpolitikk». I Ot.prp. nr. 58 sies det at «den foreslåtte formålsbestemmelsen for Longyearbyen lokalstyre er i større grad enn kommuneloven § 1 ment å være retningsgivende for Longyearbyen lokalstyres virksomhet, og vil kunne medføre begrensninger i Longyearbyen lokalstyres alminnelige kompetanse». Det sies videre at det er naturlig at slike overordnede politiske føringer som trekkes opp i de ulike dokumentene til Stortinget om Svalbard, danner ytre rammer for det lokale selvstyret i Longyearbyen.

Det ble tatt utgangspunkt i at LL så langt som mulig skulle ha den samme alminnelige kompetansen som kommunene på fastlandet. På grunn av de særlige forholdene på Svalbard ble det imidlertid fastsatt en presisering av LLs handlefrihet i Svalbardloven § 31 første ledd: «Longyearbyen lokalstyre kan drive virksomhet av allmenn interesse som har tilknytning til Longyearbyen og som ikke ivaretas av staten.» Ifølge forarbeidene ligger det i uttrykket *allmenn interesse* en forutsetning om at det er i fellesskapets interesse at Longyearbyen lokalstyre engasjerer seg i oppgaven. Tiltakene skal *ha tilknytning til Longyearbyen*, jf. § 33 om Longyearbyen lokalstyres myndighetsområde. Unntaket om at oppgaven ikke må *ivaretas av staten*, bygger på at Longyearbyen lokalstyre ikke skal kunne opprette alternativ virksomhet der det allerede finnes et lokalt statlig tilbud.

Ellers er store deler av regelverket i kommuneloven gitt anvendelse for LL gjennom henholdsvis egne regler i Svalbardloven, forskrift til Svalbardloven, jf. forskrift 14. desember 2001 nr. 1392 om saksbehandlingsregler for Longyearbyen lokalstyre og om de folkevalgtes rettigheter og plikter (saksbehandlingsforskriften) og ved henvisninger til kommuneloven. Rammene for LL, lokalstyret selv og de øvrige folkevalgte og administrative organene i LL er fastsatt ved egne regler i Svalbardloven, med samme innhold som de tilsvarende bestemmelsene i kommuneloven. Videre er regler om saksbehandlingen og de folkevalgtes rettigheter og plikter fastsatt i saksbehandlingsforskriften. Her finner man regler om forholdsvalg, møteoffentlighet, plikten til å ta imot valg og delta i møter, suspensjon, pensjonsordning mm, med samme innhold som de tilsvarende reglene i kommuneloven. Kapitlene i kommuneloven om økonomiplan og årsbudsjett, gjeldsforpliktelser, lovlighetskontroll og godkjenning, statlig tilsyn, kommunalt foretak, internt tilsyn og kontroll mv., gjelder i all hovedsak direkte for LL gjennom henvisningsbestemmelser i Svalbardloven. Bestemmelsene om åremål og om innbyggerinitiativ er også gitt tilsvarende anvendelse for LL. Den nylig vedtatte (men foreløpig ikke ikraftsatte) bestemmelsen i kommuneloven om råd for eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom, er bestemt tatt inn i Svalbardloven for så vidt gjelder

ungdomsråd. De andre delene av bestemmelsen er ikke relevant for Longyearbyen, som ikke er et livsløpssamfunn.

4. Lokaldemokratiet i Longyearbyen og rettslige rammebetingelser

Som nevnt over er ikke LL en kommune, men har mange av de samme oppgavene og i hovedsak de samme rettslige rammene som kommunene. Det er imidlertid lagt til grunn at Longyearbyen ikke skal være et livsløpssamfunn, og det innebærer blant annet at det offentlige tjenestetilbudet innenfor viktige felt som helse- og sosialområdet ikke finnes eller er begrenset. Siden etableringen har LL innenfor sine ansvarsområder fortsatt å utvikle seg i retning av å likne en kommune, og er i dag et moderne familiesamfunn med godt utbygd infrastruktur og et godt tilpasset tjenestetilbud. Longyearbyen har også blitt et mer komplekst samfunn med mange av de samme utfordringene som kommunene har. LL kan på mange måter sies å ha blitt et mer modent lokaldemokrati.

På regelverkssida innebærer dette at endringer som er blitt gjort i kommuneloven siden 2002, i stor grad er blitt fulgt opp med tilsvarende endringer i Svalbardloven og saksbehandlingsforskriften for LL. Enkelte regler som ikke ble innført for LL ved etableringen, eller som ble gjort mindre omfattende for LL enn for kommunene, er siden gjort gjeldende fullt ut. Det gjelder f.eks. innføring av obligatorisk kontrollutvalg og hele kommunelovens kapittel om internt tilsyn og kontroll og revisjon. Reglene i kommuneloven om statlig tilsyn er gitt tilsvarende anvendelse for LL, og det samme gjelder bestemmelsen om innbyggerinitiativ.

Longyearbyen lokalstyre kan i dag sies å ha befestet sin posisjon som lokal myndighet og forvaltningsorgan. Gjennom de to stortingsmeldingene om Svalbard som er lagt fram etter at lokalstyret ble etablert i 2002 (St.meld. nr. 22 (2008–2009) og Meld. St. 32 (2015–2016)), har regjeringen signalisert at lokalt selvstyre anses som en god og hensiktsmessig ramme rundt forvaltningen av Longyearbysamfunnet, i likhet med lokalsamfunnene ellers i Norge.

Når et nytt regelverk skal fastsettes, er dette en viktig bakgrunn. I tillegg må det fortsatt tas hensyn til de særlige forholdene på Svalbard, og at staten har et særlig ansvar for hele øygruppa.

5. Lovteknisk metode

Det er et mål for reguleringen av LL og dets virksomhet at denne er så lik den som gjelder for kommunene så langt det er mulig og hensiktsmessig. Et annet mål er å forenkle reguleringen rent lovteknisk. I dag er mange av bestemmelsene skrevet fullt ut både i kommuneloven og Svalbardloven eller i saksbehandlingsforskriften, i tillegg til at det er mange henvisninger i Svalbardloven til bestemmelser i kommuneloven. Vi foreslår ved denne endringen å bruke henvisningsteknikk i større grad enn slik det er i dag, av følgende grunner:

- Man slipper da å endre Svalbardloven ved endringer i kommuneloven, med mindre det er ønskelig med ulike regler.
- En inkorporering av alle bestemmelsene i kommuneloven som også bør gjelde for LL, ville være uforholdsmessig å ta inn i Svalbardloven. I dag er dette løst ved at mange bestemmelser er tatt inn i en egen forskrift (saksbehandlingsforskriften). Samtidig vurderes det som riktig at organiseringen av LL har lovmessig forankring, så langt det lar seg gjøre.

- Regelverket bør være så lett tilgjengelig som det er praktisk mulig. Dagens delte regelverk kan neppe sies å være spesielt pedagogisk. Kommuneloven bør i størst mulig grad være hovedkilden for bestemmelsenes innhold.

På denne bakgrunn foreslår vi å oppheve saksbehandlingsforskriften og hjemmelsbestemmelsene for forskriften og isteden henviser til reglene i kommuneloven så langt det er hensiktsmessig. Når det står i loven at bestemmelser eller kapitler i kommuneloven gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre, menes det at bestemmelsene gjelder for de tilsvarende organene, vervene og stillingene som brukes i Longyearbyen lokalstyre. Enkelte steder er det forklart nærmere hva som menes, f.eks. er det foreslått egne bestemmelser i Svalbardloven §§ 36 b og 36 c istedenfor å henviser til kommuneloven §§ 7-2 og 7-3. Se nærmere i spesialmerknadene til bestemmelsene.

6. Gjennomgang av de delene av ny kommunelov som berører LL.

6.1 Innledning

Denne gjennomgangen av kapitlene i den nye kommuneloven, følger kapittelrekkefølgen i Prop. 46 L. Det vises til denne for nærmere utdyping av og begrunnelse for forslagene. I all hovedsak mener vi at de samme reglene som foreslås for kommunene, bør gjøres gjeldende for LL, med enkelte unntak som begrunnes særskilt. Se vurderingene under hvert enkelt punkt nedenfor.

6.2 Om formålsbestemmelsen og kommunalt selvstyre – kapittel 4 og 5

Ifølge forarbeidene viderefører ny kommunelov grunnstammen i gjeldende kommunelov. Det er imidlertid foretatt en helhetlig gjennomgang hvor det har vært sentralt å styrke det kommunale selvstyret. Dette oppdraget ble gitt av Stortinget ved behandlingen av Prop. 119 L (2011–2012) Endringer i kommunelova m.m. (eigenkontroll mv.).

I ny kommunelov § 1-1 er det foreslått en ny og modernisert formålsbestemmelse som viderefører noen elementer fra gjeldende bestemmelse og har med noen nye. Det fremgår at det har vært sentralt å få inn i bestemmelsen at loven skal fremme det kommunale selvstyret. Første ledd lyder slik: *«Formålet med loven er å fremme det kommunale og fylkeskommunale selvstyret og legge nødvendige rammer for det. Loven skal legge til rette for det lokale folkestyret og et sterkt og representativt lokaldemokrati med aktiv innbyggerdeltakelse.»*

I dagens formålsbestemmelse i kommuneloven § 1 brukes kun begrepet folkestyre, ikke selvstyre, og det samme står i Svalbardloven § 29 første ledd som er formålsbestemmelsen for LL.

Som nevnt innledningsvis, er ikke Longyearbyen lokalstyre en vanlig kommune, men et lokaldemokrati som må fungere innenfor rammen av norsk svalbardpolitikk. Dette henger sammen med flere forhold. Longyearbyen lokalstyre har for eksempel ikke lokal skatteadgang. Videre skal ikke Longyearbyen være et livsløpssamfunn, selv om det legges til rette for at de som bor her, skal få tilbud om gode offentlige tjenester og ytelser. På noen områder har lokalstyret tatt et større ansvar enn det som følger av loven. Tilbudet om videregående opplæring er et eksempel på det. Videre er Longyearbyen i en særstilling blant lokalsamfunnene på Svalbard.

Disse elementene skaper som nevnt andre rammer for lokaldemokratiet i Longyearbyen, og dette reflekteres i dagens formålsbestemmelse. Etter vårt syn er det mest hensiktsmessig og riktig å beholde dagens ordlyd i Svalbardloven § 29 første ledd.

I ny kommunelov kapittel 2 er det foreslått lovfesting av det kommunale selvstyret. LL er ikke en kommune, og det fremgår av det foranstående at det ikke passer å lovfeste dette for LL. Elementer fra ny kommunelov § 2-1 er likevel tatt inn i forslaget § 30.

6.3 Virkeområde – kapittel 6

Virkeområdebestemmelsen i Svalbardloven § 29 andre ledd tilsvarer dagens kommunelov § 2 om lovens virkeområde. I ny kommunelov videreføres bestemmelsen, men passusen *herunder kommunal (...) virksomhet i medhold av andre lover* er tatt ut. Dette innebærer ingen realitetsendring, men gir en enklere bestemmelse, jf. proposisjonen pkt. 6.4.1. Bestemmelsen foreslås videreført på tilsvarende måte i forslaget § 29 andre ledd.

6.4 Informasjonsplikt – kapittel 7

I kommuneloven § 4 er det fastsatt en generell plikt for kommuner til å informere om sin virksomhet, samt å legge forholdene best mulig til rette for offentlig innsyn. Plikten videreføres i ny kommunelov, med noen justeringer. Som i dag vil det være opp til kommunene selv hvordan informasjonsplikten skal fylles og organiseres.

Svalbardloven har ikke en slik pliktbestemmelse i dag. Det bør gjelde en tilsvarende regel for LL som for kommunene om informasjonsplikt, jf. forslaget § 32 andre ledd.

6.5 Innbyggerdeltakelse – kapittel 8

6.5.1 Innbyggerforslag (8.1)

Kommuneloven § 39 a om innbyggerinitiativ er i Svalbardloven § 44 a gitt tilsvarende anvendelse for LL. Formålet med ordningen er at innbyggerne i en kommune skal ha mulighet til å sette nye saker på den politiske dagsorden og få løftet et slikt engasjement inn i det representative demokratiet. I ny kommunelov videreføres dagens bestemmelse med samme krav til antall underskrifter som etter gjeldende rett, dvs at minst to prosent av de folkeregitrerte innbyggerne må stå bak forslaget.

Bestemmelsen foreslås ikke videreført i Svalbardloven, av samme grunner som er beskrevet over i pkt. 5.1, blant annet statens særlige behov for kontroll med utviklingen av Longyearbyen.

6.5.2 Lokale folkeavstemninger (8.2)

Det følger av kommuneloven § 39 b nr. 1 at kommunestyret selv kan bestemme at det skal holdes rådgivende lokale folkeavstemninger. En tilsvarende regel er ikke gjort gjeldende for LL. Bestemmelsen foreslås videreført i ny kommunelov. Ifølge forarbeidene er det likevel ikke avgjørende med en hjemmel for å kunne bestemme at det skal avholdes en rådgivende folkeavstemning i kommunen.

Departementet mener ikke at det er behov for eller riktig å innføre en slik bestemmelse i Svalbardloven, jf. blant annet begrunnelsen under pkt. 5.4, og foreslår dermed en videreføring av gjeldende rett her.

6.6 Folkevalgte organer og administrasjonen – kapittel 9

6.6.1 Generelt

Reguleringen av folkevalgte organer og administrasjonen er i store trekk helt lik for LL som for kommunene, men det er enkelte organer man ikke har i Longyearbyen, og de har til dels andre navn. I den grad regler er formulert eksplisitt i forslaget, er det kun fordi man ikke har helt de samme organene eller samme navn på organene i LL som i kommunene. Så langt det er mulig, er det gjennomført bruk av henvisninger til ny kommunelov.

6.6.2 Folkevalgte organer (9.1)

I likhet med at kommunestyret er det øverste organet i kommunen, jf. kommuneloven § 6, er lokalstyret det øverste organet i LL, jf. Svalbardloven § 30. Regler om sammensetning og valg av lokalstyret følger av Svalbardloven § 34 og forskriften om lokalstyrevalg. Denne forskriften omtales ikke nærmere her.

Lokalstyret skal velge et administrasjonsutvalg etter reglene i Svalbardloven § 35 første ledd. Dette er et obligatorisk organ på linje med formannskapet i kommunene, jf. kommuneloven § 8.

Faste utvalg og komiteer, jf. kommuneloven § 10, er organer som kommunestyret velger om det vil opprette. Det samme gjelder for lokalstyret, jf. Svalbardloven § 36.

Lokalstyret kan velge å opprette lokalstyrekomiteer som saksforberedende organ for lokalstyret, jf. Svalbardloven § 36 a, som gir kommuneloven § 10 a tilsvarende anvendelse så langt den passer. Med *tilsvarende anvendelse* menes at kommunelovens regler skal gjelde på samme måte for LL som for kommunene. Uttrykket *så langt den passer* innebærer at det må gjøres en nærmere vurdering av hvilke deler av bestemmelsen som passer for LL. Departementet ser ingen grunn til å videreføre denne formuleringen her.

Kontrollutvalg ble innført som obligatorisk organ for LL i 2007, jf. Svalbardloven § 44, som gir kommuneloven kapittel 12 om internt tilsyn og kontroll og revisjon tilsvarende anvendelse for LL som for kommunene. Her er det også føyd til *så langt det passer*, men dette ser heller ikke ut til å ha noen selvstendig betydning og bør fjernes.

For LL er det ikke aktuelt med kommuneråd eller kommunedelsutvalg. I dagens lov er det heller ikke gitt regler om institusjonsstyrer eller partssammensatte utvalg i LL.

I ny kommunelov videreføres i hovedsak dagens regler om folkevalgte organer, med enkelte endringer og presiseringer. Det foreslås blant annet at bare organer som er nevnt i lov, skal kunne opprettes. I tillegg er det gitt en egen bestemmelse om andre kommunale organer, som blant annet omfatter partssammensatte utvalg, styret for en institusjon og for et foretak, og ungdomsråd mv. Reguleringen av disse er den samme som gjelder for folkevalgte organer.

For øvrig utvides innholdet i dagens bestemmelse om kommunestyret noe, gjennom å presisere delegeringsmyndigheten kommunestyret har til de forskjellige organene og andre rettssubjekter. Formannskapet videreføres som et obligatorisk organ med den begrunnelsen at det er behov for et organ utover kommunestyret som ivaretar helhetsspektivet, særlig på økonomiområdet. Faste utvalg og komiteer blir ikke videreført som to separate organer, men slått sammen til en type organ kalt utvalg.

Kontrollutvalget vil fortsatt være obligatorisk med i hovedsak samme regler som i dag. Det er vedtatt en egen regel om reglement for folkevalgte organer.

De folkevalgte organene i LL bør reguleres likt med de tilsvarende i kommunene, men de særlige navnene på organene i LL beholdes. Det foreslås å henvise til reglene i kommuneloven. I dag er ikke *styret for en institusjon og partssammensatte utvalg* regulert i Svalbardloven. Departementet foreslår regulering av også disse organene i Svalbardloven i samsvar med kommuneloven. *Det bes om at aktuelle høringsinstanser gir sitt syn på dette.*

6.6.3 Folkevalgte (9.2)

Her omtales møteplikt og stemmeplikt for de folkevalgte, jf. kommuneloven § 40 nr. 1 første ledd og § 40 nr. 2. Reglene er tilsvarende for de folkevalgte i LL, jf. saksbehandlingsforskriften § 14 første ledd og tredje ledd, jf. Svalbardloven § 38. Reglene foreslås videreført i ny kommunelov. Det er klargjort hvem som er folkevalgte etter loven, ved en definisjon i bestemmelsen om de folkevalgte organene. Dette er ikke en utvidelse av hvem som er å anse som folkevalgt, men en tydeliggjøring. De samme reglene om møteplikt og stemmeplikt mv. bør gjelde for de folkevalgte i LL som i kommunene.

6.6.4 Tittelen på administrasjonens leder (9.3)

Øverste leder av den kommunale administrasjonen er i dag omtalt som administrasjonssjef i kommuneloven § 22, og tilsvarende for LL i Svalbardloven § 39. I kommunene brukes ofte tittelen rådmann, mens i LL tituleres lederen som administrasjonssjef. I ny kommunelov foreslås kommunedirektør som en kjønnsnøytral tittel. For LL passer ikke ordet kommunedirektør, og det foreslås derfor å beholde administrasjonssjef som tittel på lederen av administrasjonen i LL.

6.6.5 Roller og oppgaver for administrasjonen (9.4)

Det følger av kommuneloven § 23 at administrasjonssjefen er øverste leder for den samlede kommunale administrasjonen, og har som hovedoppgave å påse at saker er forsvarlig utredet og at vedtak blir iverksatt. Administrasjonssjefen har møte- og talerett i alle folkevalgte organer bortsett fra kontrollutvalget. Administrasjonssjefen kan få delegert vedtaksmyndighet i enkeltsaker eller typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret har bestemt noe annet. Etter § 24 nr. 1 kan kommunestyret tildele administrasjonssjefen myndighet til å opprette og nedlegge stillinger og til å treffe avgjørelser i personalsaker.

I hovedsak gjelder de samme reglene for administrasjonssjefen i LL, jf. Svalbardloven 39, men det er ikke gitt like detaljerte regler. For eksempel er det ikke gjort unntak for møte- og talerett i kontrollutvalget. Det kan ha sammenheng med at det ikke ble innført obligatorisk kontrollutvalg da LL ble opprettet og at dette ble oversett da kontrollutvalget ble innført i Svalbardloven. Det er heller ikke gitt en tilsvarende regel som i kommuneloven § 24 nr. 1 om oppretting og nedlegging av stillinger mv.

Ny kommunelov viderefører administrasjonssjefens (nå kommunedirektørens) ledelsesansvar. Kommunestyret kan bare delegere avgjørelsesmyndighet til kommunedirektøren i saker som ikke har prinsipiell betydning. Videre gis kommunedirektøren et lovfestet ansvar for det løpende personalansvaret for den enkelte. Adgangen til å bestemme at ledende administrative stillinger skal være åremålsstillinger, videreføres.

Det bør gjelde tilsvarende regler for administrasjonssjefen i LL.

6.6.6 Delegering (9.5)

Etter den tradisjonelle læren om delegering er utgangspunktet at myndighet kan delegeres innen den sentrale statsforvaltningen. Ved tildeling av myndighet (delegering) fra staten til selvstendige rettssubjekter, blant annet kommuner, kreves det hjemmel i lov.

Tradisjonell lære er også at kommuner må ha lovhjemmel for å kunne delegere den kompetansen som i lov blir lagt til kommunen. Etter alt å dømme må det foreligge en lovhjemmel både for at kommunestyret skal kunne delegere utøvelse av offentlig myndighet til underordnede organer internt i kommunen, og for å kunne delegere slikt til andre rettssubjekter. Kommuneloven § 6 bestemmer at kommunestyret er øverste organ og treffer vedtak på vegne av kommunen, så langt ikke annet følger av lov eller delegeringsvedtak. For LL og lokalstyret følger en tilsvarende regel av Svalbardloven § 30. Det fins også enkelte bestemmelser i kommuneloven og tilsvarende i Svalbardloven som pålegger en delegeringssperre. Hvis loven sier at organet *selv* skal gjøre noe, betyr det at myndigheten ikke kan delegeres til andre. Det er likevel stor adgang for kommunestyret eller lokalstyret til å delegere til underordnede folkevalgte organer. Det er som hovedregel videre adgang til å delegere myndighet til folkevalgte organer enn til enkeltpersoner. Til ordføreren eller lokalstyrelederen, lederen av faste utvalg og administrasjonssjefen kan det delegeres myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning. Av Prop. 46 L fremgår at det etter gjeldende rett er noe uklart om «ikke er av prinsipiell betydning» peker tilbake på både «enkeltsaker» og «typer av saker» eller bare det siste.

Reglene er i hovedsak de samme for LL som for kommunene.

Det videreføres den vide adgangen til å delegere myndighet til folkevalgte organer, som formannskap og faste utvalg. For delegering av myndighet til enkeltpersoner avgrenses det mot saker av prinsipiell betydning, siden slike saker bør behandles av kollegiale folkevalgte organer. Etter gjeldende rett antas det *ikke* å være adgang til å videredelegere myndighet til andre folkevalgte organer, og det er heller ikke behov for det. Når kommunestyret først har lagt myndighet til et konkret organ, er det kommunestyret selv som eventuelt må endre på dette.

Delegeringsadgangen til rettssubjekter utenfor kommunen er nå vedtatt lovregulert, slik at disse bare kan delegeres myndighet til å treffe vedtak i saker som ikke har prinsipiell betydning. Det er presisert i Prop. 46 L at dette ikke handler om adgangen til å overlate utførelsen av oppgaver til noen utenfor kommunen. Det er videre lovfestet at delegeringsadgang i saker som gjelder oppgaver pålagt i lov, bare kan benyttes «innenfor rammene av denne eller annen lov». Det innebærer at det må foretas en lovtolking av hjemmelsgrunnlaget basert på alminnelige rettskildeprinsipper.

Kommunestyrets plikt til å fastsette reglement for delegering og innstilling er videreført.

Det bør gjelde tilsvarende regler for delegering i LL som i kommunene, både internt i LL og til andre rettssubjekter.

6.7 Ordfører – kapittel 11

Ordførerens formelle rolle er i hovedsak å være ordstyrer, sette dagsorden og være rettslig representant for kommunen. Reglene om ordførerens myndighet og oppgaver følger av kommuneloven § 9 og av enkelte saksbehandlingsregler i kapittel 6. Stort sett er det de samme reglene som gjelder for lederen av lokalstyret som for ordføreren i en kommune,

jf. Svalbardloven § 35 andre ledd, jf. også enkelte regler i saksbehandlingsforskriften. Det mangler likevel spesifikk regulering i Svalbardloven av hvorvidt det kan gis fritak for valg til verv som leder eller nestleder for den som har innehatt vervet de siste fire årene, jf. kommuneloven § 9 nr. 1 første ledd tredje punktum. Bestemmelsen om møte- og talerett og muligheten til å la seg representere ved et annet medlem, jf. § 9 nr. 4, er heller ikke eksplisitt regulert i Svalbardloven.

I ny kommunelov er ordførerens myndighet og oppgaver noe utvidet. Det gjelder adgang til å tildele ordføreren myndighet til å kunne opprette enkelte typer utvalg, til å treffe vedtak i hastesaker og lovfesting av forslagsrett i folkevalgte organer der ordføreren ikke er medlem. Delegeringsadgangen i saker som ikke er av prinsipiell betydning, er videreført. Ordføreren pålegges også en plikt til å rapportere til kommunestyret om hvordan den delegerte myndigheten er benyttet.

Bestemmelsen om at en person som har hatt vervet de siste fire årene kan kreve seg fritatt fra valg til ordfører og varaordfører, er fjernet. Isteden er det vedtatt en generell bestemmelse om at den som ikke på forhånd har samtykket til å stille til valg, ikke skal kunne velges.

Det bør gjelde tilsvarende regler for lederen av LL som for ordførere.

6.8 Kommunale foretak – kapittel 12

Svalbardloven § 42 gir kommuneloven kapittel 11 om kommunalt foretak tilsvarende anvendelse for LL. Reglene videreføres i hovedsak i ny kommunelov, men det er vedtatt valgbarhetsbegrensninger for kommunestyremedlemmer. Tidligere var LL organisert med tre foretak, men man har valgt å gå bort fra denne modellen. Det bør likevel fortsatt være mulig for LL å opprette foretak, slik kommunene kan.

Det bør gjelde tilsvarende regler for foretak i LL som i kommunene.

6.9 Valgbarhet, ombudsplikt og suspensjon mv. – kapittel 13

6.9.1 Valgbarhet (13.1)

I likhet med at både valgloven og kommuneloven har regler om valgbarhet for folkevalgte til henholdsvis kommunestyret og andre folkevalgte organer, har forskrift om lokalstyrevalg i Longyearbyen (jf. Svalbardloven § 34) regler om valgbarhet til lokalstyret, mens saksbehandlingsforskriften (jf. Svalbardloven § 37) har regler om valgbarhet til faste utvalg i LL. Her omtales reglene om valgbarhet til andre folkevalgte organer enn lokalstyret.

Reglene i saksbehandlingsforskriften § 13 tilsvarer reglene om valgbarhet mv. i kommuneloven § 14, men med en litt annen utforming. Hovedregelen etter saksbehandlingsforskriften § 13 er at den som har stemmerett og er bosatt i Longyearbyen på tidspunktet for valget, er både valgbar og pliktig til å ta imot valg. Personer som er under stemmerettsalderen, men for øvrig fyller vilkårene for valgbarhet og stemmerett, er valgbare, men ikke pliktig til å ta imot valg. Personer som besitter enkelte funksjoner, er ikke valgbare. Her er det vist til forskrift om lokalstyrevalg § 3-1 andre ledd, som sier at følgende ikke er valgbare: Sysselmannen og assisterende sysselmann, administrasjonssjefen i LL og dennes stedfortreder, leder av forvaltningsgren (gjelder ikke leder av enkeltstående virksomheter), sekretær i lokalstyret samt revisor og regnskapsansvarlig for LL.

Saksbehandlingsforskriften § 13 omhandler direkte bare faste utvalg, men sett i lys av forskriften § 1 om anvendelsesområde, vil både kontrollutvalget og særlovsnemnder omfattes, så langt det er aktuelt. For andre organer følger valgbarhetsreglene av bestemmelsene selv, f.eks. velges administrasjonsutvalget av og blant medlemmene i lokalstyret.

Ny kommunelov viderefører hovedregelen i gjeldende kommunelov § 14 om stemmerett og valgbarhet. Videreført er også regelen om at alle som ikke har nådd stemmerettsalder, men for øvrig fyller vilkårene, er valgbare, men ikke pliktige til å ta imot valg. Reglene om hvem som er utelukket fra valg, er videreført. I tillegg skal ansatte i sekretariatet for kontrollutvalget utelukkes fra valg til folkevalgte organer. Videre er stillingskategorien «leder av forvaltningsgren» endret til «kommunalsjefer, etatssjefer og ledere på tilsvarende nivå» i ny kommunelov. For nærmere utdyping vises det til proposisjonen om ny kommunelov.

Tilsvarende regler bør gjelde for LL så langt det er aktuelt, men stillingsbenevnelsene som brukes i LL, avviker noe fra formuleringene i ny kommunelov. I LL heter det for eksempel ikke *kommunalsjefer*, men *sektorsjefer*. *Departementet ber om forslag til formulering her.*

Forslaget innebærer at det også vil være nødvendig å gjøre en endring i forskriften om lokalstyrevalg § 3-1.

6.9.2 Ombudsplikt, uttreden, fritak (13.1)

I ny kommunelov videreføres ombudsplikten for valg til kommunale organer. Nytt er forslaget om å pålegge forslagsstilleren å innhente samtykke for at en kandidat skal være valgbar og forpliktet til å imot valg til folkevalgt organ.

Kravet om at en folkevalgt må oppfylle valgbarhetskriteriene gjennom hele valgperioden, videreføres i ny kommunelov. Den som ikke lenger oppfyller kriteriene, trer endelig ut av organet. Reglene for fritak videreføres i hovedsak, med en mindre justering av ordlyden.

Det bør gjelde tilsvarende regler for ombudsplikt mv. i LL som i kommunene.

6.9.3 Suspensjon (13.2)

Reglene i kommuneloven om suspensjon av folkevalgte som er siktet eller tiltalt for enkelte straffbare forhold i tilknytning til vervet, videreføres i ny kommunelov. I tillegg er det en utvidet adgang til å suspendere en ordfører også for forhold som ikke har tilknytning til vervet som folkevalgt. Vikårene er at det er tatt ut tiltale og at forholdet har en strafferamme på mer enn tre år. Vedtaket om suspensjon må fattes av kommunestyret selv med 2/3 av de avgitte stemmene. Det foreslås også at 90 % av kommunestyrets medlemmer kan beslutte å frata ordføreren vervet dersom vedkommende er uskikket til å ivareta det.

Det bør gjelde tilsvarende regler for suspensjon i LL som i kommunene.

6.10 Valg av medlemmer til folkevalgte organer – kapittel 14

Valg av medlemmer til andre folkevalgte organer enn kommunestyret skjer ved forholdsvalg eller avtalevalg, jf. kommuneloven § 35 nr. 4. Valg av leder og nestleder i et organ holdes som flertallsvalg, jf. § 35 nr. 3. Bestemmelser om framgangsmåten fins i kommuneloven §§ 36 til 38 a. Tilsvarende regler for LL fins i saksbehandlingsforskriften §§ 11 og 3 til 5 a. I all hovedsak videreføres gjeldende regler i den nye kommuneloven.

Adgang til å rette på stemmesedlene, som i dag fremgår kun av forarbeidene til kommuneloven § 37 nr. 2, er ikke tatt inn i ny kommunelov.

Det bør gjelde tilsvarende regler for valg til folkevalgte organer i LL som i kommunene.

6.11 Godtgjøring og velferdsgoder – kapittel 15

Alle som har et kommunalt tillitsverv, har krav på godtgjøring etter nærmere regler fastsatt av kommunestyret selv, jf. kommuneloven § 42. Dekning av utgifter og økonomisk tap i forbindelse med vervet følger av kommuneloven § 41. De samme reglene gjelder for folkevalgte i LL, jf. saksbehandlingsforskriften § 17. Pensjonsordning er regulert i kommuneloven § 43 og forskrift 22. april 1997 nr. 375 og tilsvarende for LL i saksbehandlingsforskriften § 18.

Godtgjøringsreglene og reglene om dekning av utgifter videreføres. Det åpnes i tillegg for at ordførere og andre folkevalgte som frikjøpes fra sitt ordinære arbeid, kan motta en fast sum i kompensasjon. Videre gis det regler om ettergodtgjøring, blant annet reguleres retten til å søke om ettergodtgjøring ved fratreden av vervet som folkevalgt.

Retten til ulike velferdsgoder har vært et spørsmål om folkevalgte er å anse som arbeidstakere etter de ulike lovene, som f.eks. folketrygdloven, arbeidsmiljøloven, ferieloven. Ny kommunelov inneholder nye regler i kommuneloven om rett til sykepengen, rettigheter ved yrkesskade og permisjoner for folkevalgte med vervet som sin hovedbeskjeftigelse.

Det bør gjelde tilsvarende regler for godtgjøring mv. i LL som i kommunene.

Departementet ber om høringsinstansenes vurdering av de utvidede rettighetene for de folkevalgte.

6.12 Utvidet innsynsrett og taushetsplikt for folkevalgte – kapittel 16

Kommuneloven § 40 nr. 5 pålegger kommunestyret å fastsette reglement for de folkevalgtes rett til innsyn i dokumenter og informasjon om saker. Dette er tilsvarende regulert for LL i saksbehandlingsforskriften § 14 sjette ledd. Kommuneloven har i § 76 en særregel om kommunestyrets innsynsrett (jf. Svalbardloven § 44), men har for øvrig ingen regler om den enkelte folkevalgtes innsynsrett i administrasjonens dokumenter. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har imidlertid utgitt et veiledende normalreglement om innsynsretten.

Det er ifølge Prop. 46 L behov for et klargjørende regelverk om folkevalgte organers innsynsrett i administrasjonens dokumenter. I ny kommunelov er det tatt inn en bestemmelse om dette i kapittel 11 om saksbehandling. Bestemmelsen plasseres her fordi det med dette ikke gis noen rettigheter eller plikter til den enkelte folkevalgte. Dagens bestemmelse om reglement videreføres ikke.

Den enkelte folkevalgtes mulighet til å kreve innsyn anses godt nok ivarettatt ved at det er tilstrekkelig med kun tre medlemmer for å kreve innsyn.

Det foreslås endringer i offentleglova § 16, slik at dokumenter kan unntas offentlighet etter lovens §§ 14 og 15 selv om et folkevalgt organ har krevd innsyn. Det innføres imidlertid ikke taushetsplikt for de folkevalgte om innholdet i slike dokumenter.

Det bør gjelde tilsvarende regler for innsynsrett mv. i LL som i kommunene.

6.13 Saksbehandlingsregler for folkevalgte organer – kapittel 17

Saksbehandlingsreglene i kommuneloven kapittel 6 gjelder for de organene som er nevnt i § 29 og for andre folkevalgte organer, så langt det er ikke vedtatt noe annet. I tillegg er det gitt noen særlige regler for blant annet kontrollutvalg, foretak og kommunestyrekomiteer. Svalbardloven § 37 gir kommuneloven § 30 om møteprinsippet og § 31 om åpne eller lukkede møter tilsvarende anvendelse for lokalstyret. Videre er reglene i kommuneloven om kjønnsrepresentasjon gitt tilsvarende anvendelse ved valg til andre folkevalgte organer enn lokalstyret, jf. Svalbardloven § 37 andre ledd og saksbehandlingsforskriften. Forskriftens anvendelsesområde følger av § 1, som er en parallell bestemmelse til kommuneloven § 29. Forskriften omfatter imidlertid mer enn saksbehandlingsregler, og § 1 kan derfor være noe misvisende. I praksis er dette trolig ikke noe problem, og det vil uansett bli rettet opp med de endringene som foreslås her.

Dagens virkeområdebestemmelse gir adgang til å opprette organer hvor man vedtar at enkelte av saksbehandlingsreglene ikke skal gjelde, jf. kommuneloven § 29 nr. 3 og saksbehandlingsforskriften § 1 tredje ledd. Denne unntaksregelen er ikke videreført i ny kommunelov. De nye reglene fører til at de folkevalgte alltid skal behandle sine saker i organer opprettet etter kommuneloven eller særlover, og at alle disse organene vil være omfattet av saksbehandlingsreglene. I ny kommunelov er det nå vedtatt hva som er folkevalgte organer etter kommuneloven og andre kommunale organer, og da vil det ikke være tvil om når saksbehandlingsreglene gjelder for de ulike formene for sammenkomster.

Reglene for øvrig om møteprinsippet, møteavvikling, møteoffentlighet mv. i ny kommunelov er i stor grad videreføring av gjeldende rett med noen justeringer og moderniseringer av regelverket.

Det bør gjelde tilsvarende regler for saksbehandling i LL som i kommunene.

6.14 Særlige regler om inhabilitet for folkevalgte og ansatte – kapittel 18

Dagens regler i kommuneloven § 40 nr. 3 viser til inhabilitetsreglene i forvaltningsloven kapittel II med noen særregler. Tilsvarende regler for LL fins i saksbehandlingsforskriften § 14 fjerde og femte ledd. Reglene videreføres med enkelte justeringer. Bestemmelsene som gjelder folkevalgte og ansatte, splittes opp og plasseres i henholdsvis kapitlet for saksbehandlingsregler og for administrasjonen.

Det bør gjelde tilsvarende regler om inhabilitet for LL som for kommunene.

6.15 Økonomiforvaltning – kapittel 20

Økonomisk planlegging og styring av økonomiske midler er en viktig side ved LLs virksomhet, som det er for kommunene. Kapittel 8 i kommuneloven om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og rapportering er gjort tilsvarende gjeldende for LL, med unntak av § 49 om rapportering (kommune-stat-rapportering – KOSTRA), jf. Svalbardloven § 44. I Prop. 46 L fremheves at et sentralt formål med økonomibestemmelsene er å støtte opp om det kommunale selvstyret. Andre formål er blant annet å sikre det finansielle grunnlaget for produksjon av velferdstjenester og gi kreditorene trygghet for kommunenes betalingsdyktighet. Dette er hensyn som tradisjonelt har ligget bak økonomireglene, og som også legges til grunn for disse reglene i ny kommunelov.

Omtale i proposisjonen – se det enkelte underkapitlet for nærmere omtale:

- 20.2: Overordnede bestemmelser om økonomiforvaltningen. Det er vedtatt en ny innledende bestemmelse som stiller tre overordnede krav til kommunens virksomhet

og økonomi; generalbestemmelse om økonomiforvaltningen, overordnet bestemmelse om kommunal planlegging og om finans- og gjeldsforvaltning.

- 20.3: Verktøy for økonomistyring. Det er lovfestet krav om økonomireglement og finansielle måltall. Kravet innebærer i store trekk en videreføring av dagens krav til innholdet i økonomiplanen og årsbudsjettet. Økonomiplanen kan fungere som handlingsdel til kommuneplanens samfunnsdel. I hovedsak videreføres dagens regler om årsregnskap. Det er i tillegg vedtatt en utvidelse av kommunenes regnskapsplikt til å utarbeide et konsolidert regnskap for kommunen som juridisk enhet og at kommunene får plikt til å rapportere det konsoliderte regnskapet til SSB. Det er enkelte endringer i reglene om årsberetningens innhold. Fristene for avleggelse av årsregnskap og årsberetning er videreført og lovfestet.
- 20.4: Balanse i årsbudsjettet og inndekning av merforbruk. Nivået på dagens krav til budsjettbalanse videreføres med ny ordlyd. Det er fastsatt noen endringer i reglene for inndekning av regnskapsmessig merforbruk.
- 20.5: Skillet mellom drift og investering. Det er blant annet lovfestet en hovedregel om at drift bare skal finansieres av løpende inntekter.
- 20.6: Låneopptak og avdrag på lån. I hovedsak videreføres gjeldende regler om hvilke formål kommunene kan ta opp lån til. Det åpnes for låneadgang til kjøp av aksjer i rene eiendomsselskaper. På visse vilkår vil det kunne tas opp lån til andre investeringer og lån til videre utlån. Reglene for beregning av minimumsavdrag på lån er endret. Enkelte kommuner vil da få et høyere minimumsavdrag enn i dag.
- 20.7: Finans- og gjeldsforvaltning. Forbudet mot å ta på seg vesentlig finansiell risiko videreføres. Det gjelder både på aktivasisiden og for gjeldsforvaltningen. Plikten til å fastsette et finansreglement videreføres også.
- 20.8: Garantier. Kommunene skal fortsatt ha adgang til å garantere for andres økonomiske forpliktelser. Godkjenningsordningen videreføres. Det er vedtatt et generelt forbud mot garantier som innebærer vesentlig økonomisk risiko, og forbudet mot garantier til næringsvirksomhet videreføres.
- 20.9: Statlig kontroll med budsjett og låneopptak. ROBEK-ordningen (register om betinget godkjenning og kontroll) er videreført og lovfestet med noen justeringer.
- 20.10: Kommunalt rapporteringsregister (KOR). Kommuneloven § 49 har en bestemmelse om rapportering til bruk i nasjonale informasjonssystemer kalt KOSTRA (kommune-stat-rapportering). Det er gjort unntak for denne bestemmelsen i Svalbardloven fordi departementet mente det ikke var grunnlag for at LL skulle inngå i KOSTRA da. De seinere årene har også LL rapportert inn til SSB gjennom dette systemet. I ny kommunelov er rapporteringsplikten for kommunene med en forskriftshjemmel for departementet til å fastsette nærmere regler, videreført.

Det bør gjelde tilsvarende regler for økonomiforvaltning i LL som i kommunene.
Departementet ber høringsinstansene vurdere behovet for tilpasninger.

6.16 Privatrettslige virkninger av at disposisjoner er i strid med reglene om lån og garantier – kapittel 21

I dag er rettsvirkninger av brudd på økonomireglene i liten grad regulert. I ny kommunelov er det tatt inn klare regler for å gi partene større forutsigbarhet med hensyn til gyldigheten av økonomiske avtaler. Det vises til omtalen og forslagene i proposisjonen.

Det bør gjelde tilsvarende regler for LLOm dette som for kommunene.

6.17 Selvkost – kapittel 22

Kommuneloven har ingen regler som begrenser kommunenes adgang til å ta betaling for tjenestene. Brukerbetaling er i noen grad regulert gjennom særlovene, men på ulikt vis. På noen områder er det fastsatt selvkost som er øvre grense for brukerbetalingen, uten at dette er et generelt prinsipp. Ved beregning av selvkost kan det oppstå rettslig tvil om hvilke kostnader som kan kreves dekket. I ny kommunelov er det tatt inn grunnleggende regler for hvordan samlet selvkost skal beregnes. Det er de etablerte prinsippene for beregning av selvkost, slik de framgår av departementets retningslinjer for selvkost (sist oppdatert i 2014), som nå er lovfestet. Hensikten med bestemmelsen er å regulere metoden for hvordan samlet selvkost skal beregnes. Hjemmelen for selvkost og hvilke tiltak og tjenester som kan finansieres gjennom gebyr fra innbyggerne, vil fortsatt framgå av særlovene.

I Svalbardloven § 31 andre ledd er det gitt en særbestemmelse om at LL har ansvar for infrastruktur i Longyearbyen, og at lokalstyret selv kan fastsette gebyr for tjenestene, beregnet ut fra prinsippet om selvkost. Denne hjemmelen er videreført.

Det bør gjelde tilsvarende regler om selvkost for LL som for kommunene.

6.18 Internkontroll – kapittel 23

Internkontrollen er den administrative delen av egenkontrollen og styres av administrasjonssjefen. For LL er dette regulert i Svalbardloven § 39 første ledd tredje punktum, som samsvarer med kommuneloven § 23 nr. 2 andre punktum. Dagens regelverk slår fast at det skal være internkontroll, uten å si noe mer om omfang og innhold. Det fins også en rekke ulike bestemmelser om internkontroll i særlovgivningen.

Kommuneloven har ingen hjemmel for statlig tilsyn med internkontrollen etter denne loven. Særlovene har imidlertid ofte hjemler for statlig tilsyn med internkontroll etter den aktuelle loven. Det angis der hvem som er tilsynsmyndighet og at tilsynet skal utføres i tråd med kommuneloven kapittel 10 A (jf. Svalbardloven § 43 for LL).

Kommunestyret skal holdes informert om kontrollarbeidet i kommunen, jf. kommuneloven § 48 nr. 5 om at årsberetningen også skal redegjøre «for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll.....» (jf. Svalbardloven § 40 for LL).

Departementet mener det er behov for et mer samordnet og forenklet regelverk for å forenkle arbeidet med internkontroll og for å styrke internkontrollen. I ny kommunelov er det en en mer utfyllende bestemmelse enn dagens og som kan erstatte internkontrollbestemmelser i særlovgivningen. Det grunnleggende er å slå fast at kommunen skal ha en internkontroll, og at kommunedirektøren har ansvaret. Samtidig tydeliggjøres det at den folkevalgte delen av kommunen ikke er omfattet av internkontrollkravet. Kommunestyret har likevel det overordnede ansvaret, noe som i dag følger av kommuneloven §§ 6 og 76 (jf. Svalbardloven §§ 30 og 44 for LL).

I ny kommunelov er det ingen bestemmelse om tilsyn med internkontroll, det vil som etter gjeldende rett fremgå av den enkelte særloven. Det er fastsatt en rapporteringsplikt til kommunestyret om arbeidet med internkontroll og om resultater fra statlig tilsyn.

En forutsetning for innføringen av en ny og mer omfattende internkontrollbestemmelse, er at det skal skje en etterfølgende særlovgjennomgang. For å unngå dobbeltregulering før

dette er gjennomført, er det vedtatt en overgangsordning, jf. ny kommunelov § 31-3. Når særlovgjennomgangen er gjennomført, kan en ny internkontrollbestemmelse tre i kraft, samtidig som den midlertidige bestemmelsen og særlovsbestemmelsene oppheves.

Det fremgår videre at internkontrollbestemmelsen i lov 30. mars 1984 nr. 15 om statlig tilsyn med helse- og omsorgstjenesten m.m. (helsetilsynsloven) skal holdes utenfor den varslede særlovgjennomgangen, og at forskrift 28. oktober 2016 nr. 1250 om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten fortsatt skal gjelde ved ytelse av helse- og omsorgstjenester på fastlandet. Dette regelverket gjelder også for Svalbard, og vil på tilsvarende måte fortsatt gjelde ved ytelse av helsetjenester der. Det er først og fremst er Longyearbyen sykehus som leverer helsetjenester på Svalbard.

Det bør gjelde tilsvarende regler om internkontroll for LL som for kommunene.

6.19 Kontrollutvalget og kontrollutvalgssekretariatet – kapittel 24

Kontrollutvalget forestår det løpende tilsynet med den kommunale forvaltningen på kommunestyrets vegne. Bestemmelsene i kommuneloven om kontrollutvalget, gjelder tilsvarende for LL som for kommunene så langt det passer, jf. Svalbardloven § 44.

I ny kommunelov er det vedtatt å øke minimumstallet i kontrollutvalget fra tre til fem medlemmer. Det er fastsatt at lederen av kontrollutvalget ikke kan være medlem av samme parti som ordføreren. Forbudet mot at ansatte i kommunen eller medlemmer av de sentrale folkevalgte organene kan være medlem av kontrollutvalget, videreføres. Det foreslås i tillegg å utelukke personer som har en ledende stilling i, eller er medlem eller varamedlem av styret eller bedriftsforsamlingen i et selskap hvor kommunen har eierinteresser, fra å kunne velges til kontrollutvalget. Bostedskravet i dagens lov videreføres.

Kommunestyret skal sørge for sekretærbistand til kontrollutvalget. Sekretariatets oppgaver er nærmere regulert i kontrollutvalgsforskriften § 20 andre ledd. Bestemmelsen videreføres og tas inn i loven.

Bestemmelsen i kontrollutvalgsforskriften § 20 tredje ledd om sekretariatets uavhengighet, videreføres også ved at den tas inn i loven, med en tydeliggjøring av hvilke krav som ligger i denne uavhengigheten.

Det bør gjelde tilsvarende regler om dette for LL som for kommunene. Formuleringen om at reglene gjelder «så langt det passer» foreslås ikke videreført da den anses som unødvendig.

6.20 Revisjon – kapittel 25

Revisjonsarbeidet i kommunene skal omfatte regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon. Reglene om revisjon i kommuneloven gjelder tilsvarende for LL så langt det passer, jf. Svalbardloven § 44.

Bestemmelsene om todeling av revisjonen og kommunenes frihet til å velge revisjonsordning, samt regler om revisors plikter og myndighet, videreføres. Revisor skal fortsatt utføre sitt arbeid i samsvar med den rettslige standarden god kommunal revisjonsskikk. I tillegg er det fastsatt en ny generell bestemmelse om krav til revisors uavhengighet. Reglene om regnskapsrevisjonens innhold, revisors plikter og revisjonsberetning i revisjonsforskriften videreføres i hovedsak som lovbestemmelser. Regnskapsrevisors mandat er utvidet med en fast kontroll på økonomiområdet. Gjeldende regler om forvaltningsrevisjon videreføres i hovedsak.

Det bør gjelde tilsvarende regler om revisjon for LL som for kommunene. Formuleringen om at reglene gjelder «så langt det passer» foreslås ikke videreført.

6.21 Kommunenes styring og kontroll med ekstern virksomhet – kapittel 26

Kommuneloven regulerer ikke innholdet i kommunenes eierstyring.

Kommunene setter i større grad ut virksomhet til kommunale selskaper, og det er behov for en viss regulering. Det er derfor fastsatt et krav om eierskapsmelding. Videre er det vedtatt en utvidet innsynsrett for kommunen i eksterne virksomheter som utfører oppgaver for kommunen. Kontrollbehovet vil i hovedsak kunne dekkes gjennom kontrakt, men den lovfestete innsynsretten er ment som en sikkerhetsventil. Innsynsretten bør begrenses til kommunens kontrollutvalg og revisor. Kontrollutvalget fører etter gjeldende rett selskapskontroll som omfatter både eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon. De to ulike komponentene er nå tydeliggjort i loven. Eierskapskontroll bør defineres som en revisjonsoppgave som innebærer at revisjonen både får ansvar for gjennomføringen av forvaltningsrevisjonen og eierskapskontrollen. Kontrollutvalget vil ha som oppgave å planlegge og bestille eierskapskontroller. Minst én gang i løpet av valgperioden skal kontrollutvalget utarbeide en samlet plan for gjennomføring av eierskapskontroller.

LL eier i dag ingen selskaper, men har samme adgang som kommunene til å legge ut virksomhet til eksterne. Det bør gjelde tilsvarende regler om dette for LL som for kommunene.

6.22 Statlig kontroll og tilsyn mv. – kapittel 27

Reglene om lovlighetskontroll finnes i kommuneloven § 59 og gjelder tilsvarende for LL gjennom Svalbardloven § 43. I ny kommunelov videreføres ordningen i all hovedsak, med noen presiseringer og en ny struktur som gjør bestemmelsene lettere tilgjengelig.

Kommuneloven kapittel 10 A regulerer statlig tilsyn med kommunene. Dette kapitlet er også gitt tilsvarende anvendelse for LL i Svalbardloven § 43. Hovedtrekkene i gjeldende regulering av statlig tilsyn med kommunene er videreført. Det betyr at den nye kommuneloven fortsatt skal regulere *hvordan* statlig tilsyn med kommunepliktene skal skje. *Når* det kan føres tilsyn, vil fortsatt følge av den enkelte særloven, som f.eks. opplæringslova og sivilbeskyttelsesloven.

Virkeområdet for bestemmelsene om tilsyn videreføres og innebærer at reglene gjelder tilsyn med *kommunepliktene*, med unntak av samordningsbestemmelsene, som også vil gjelde for tilsyn med *aktørpliktene*. Med kommuneplikter menes plikter som bare er pålagt kommunene eller fylkeskommunene, mens aktørplikter er krav til enhver som driver en aktivitet eller tilbyr en tjeneste. Det videreføres også at tilsynet skal være et lovlighetstilsyn.

Hvem som er tilsynsmyndighet, følger av tilsynshjemmelen i den enkelte særloven. Det er som oftest fylkesmannen, men også andre statlige tilsynsmyndigheter fører tilsyn med kommunene direkte. For Svalbard vil fylkesmannen kunne være Sysselmannen, jf. Svalbardloven § 5 andre ledd, eller f.eks. Fylkesmannen i Troms, som har tilsynsansvar for skolevesenet. Et generelt utgangspunkt ved gjennomføring av lovgivning for Svalbard har de senere årene vært at relevante fagmyndigheter utøver tilsyn direkte. Statlige tilsynsmyndigheter, som f.eks. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, vil også kunne ha tilsyn på Svalbard. For nærmere omtale av tilsyn på Svalbard vises til Meld. St. 32 (2015–2016) Svalbard pkt. 5.2.

I ny kommunelov er det vedtatt at forvaltningsloven kapittel IV til VI, samt §§ 41 og 42 gjøres gjeldende for hele saksgangen i en tilsynsprosess, ikke bare for «saker om pålegg» (jf. dagens kommunelov § 60 d fjerde ledd). Endringen vil gi kommunen partsrettigheter uavhengig av om det føres tilsyn med kommuneplikter eller aktørplikter.

Forvaltningsloven § 14 har en bestemmelse om saksforberedelse og klage ved pålegg om å gi opplysninger, og denne foreslås inkludert i lovforslaget om tilsyn med kommuneplikter. Det innebærer at kommunene får rett til å klage på lovligheten av et pålegg om å utlevere informasjon.

Et pålegg om retting skal fortsatt være den aktuelle reaksjonen når det føres tilsyn med kommunepliktene. Det er foretatt en justering i lovteksten for å synliggjøre dette bedre.

Fylkesmannens oppgave med å samordne statlig tilsyn med kommunene, videreføres og styrkes. Det foreslås at fylkesmannen får en tydeligere rolle i å følge opp og ha dialog med kommunene som en del av samordningsarbeidet. Det fastsettes i ny kommunelov at fylkesmannen skal formidle til andre tilsynsmyndigheter sin vurdering av situasjonen i den enkelte kommune. Flere fylkesmenn og Sysselmannen på Svalbard har påpekt at denne presiseringen vil kreve en tettere oppfølging og flere ressurser i embetene enn hva som er tilfelle i dag.

Det foreslås lovfestet at det skal tas hensyn til den kommunale egenkontrollen i tilsynsarbeidet. Samordningen mellom kommunenes egenkontroll og statlig tilsyn skal inngå i fylkesmannens samordningsoppgave.

Det bør gjelde tilsvarende regler om dette for LL som for kommunene. Forslaget vil også berøre Sysselmannens samordningsoppgaver.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til endringer i Svalbardloven vil ha mange av de samme konsekvensene for LL og staten som ny kommunelov vil ha for kommunene og statsforvaltningen. Det vises derfor til vurderingene i Prop. 46 L kapittel 29 Økonomiske og administrative konsekvenser. Hovedvurderingen her er at «(L)ovforslaget innebærer enkelte nye plikter for kommunene og statsforvaltningen som hver for seg kun har mindre økonomiske og administrative konsekvenser. Sett over tid vil disse endringene i hovedsak også samlet sett ha små økonomiske og administrative konsekvenser.» Videre er det blant annet gitt en kort omtale av konsekvensene av reglene om statlig tilsyn. En endring som omtales er at fylkesmannen får styrket sin rolle med å samordne statlig tilsyn med kommunene. Totalt sett antas arbeidsbelastningen for fylkesmennene å være tilnærmet lik, men det uttrykkes usikkerhet knyttet til om oppfølging av kommunene vil kreve økte ressurser. Departementet sier at de vil følge med på dette.

Generelt er det likevel noen ekstra kostnader ved innføring av nytt lovverk og tilpasning til dette. Den nye kommuneloven har på den andre siden en enklere struktur og er språklig lettere tilgjengelig enn dagens lov, noe som kan gjøre det lettere å praktisere loven. Etter en helhetlig vurdering av de samlede virkningene konkluderes det med at det ikke er noen vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser verken for kommunesektoren eller staten.

Endringene i Svalbardloven som foreslås i dette høringsnotatet, tilsvarer i hovedsak de endringene som følger av ny kommunelov. Det er derfor rimelig å legge til grunn samme vurdering som er gjort i Prop. 46 L. Departementet mener etter en helhetlig vurdering at de samlede virkningene av endringsforslaget ikke innebærer vesentlige økonomiske eller

administrative konsekvenser, verken for LL eller for staten. Departementet er likevel oppmerksom på at arbeidsbelastningen for Sysselmannen kan øke noe som følge av at samordningen av det statlige tilsynet er tydeliggjort og styrket på noen områder, og vil følge med på dette.

8 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 29

Se punkt 6.2 og 6.3.

Bestemmelsen angir formålet med bestemmelsene om Longyearbyen lokalstyre og er en videreføring av dagens formålsbestemmelse. Longyearbyen lokalstyre er et begrenset lokaldemokrati hvis formål er å utføre bestemte oppgaver i Longyearbyen innenfor rammen av norsk svalbardpolitikk. Ved innføringen av lokaldemokrati i Longyearbyen, understreket departementet at formålsbestemmelsen i større grad enn kommuneloven § 1 «[var] ment å være retningsgivende for Longyearbyen lokalstyres virksomhet, og vil kunne medføre begrensninger i Longyearbyen lokalstyres alminnelige kompetanse», se Ot.prp. nr. 58 (2000-2001) kap. 3, s. 27. Dette gjelder fremdeles, og er årsaken til at dagens formålsbestemmelse beholdes.

Andre ledd er i realiteten en videreføring av dagens bestemmelse. Kapitlet gjelder Longyearbyen lokalstyre egeninitierte aktiviteter og lovpålagte oppgaver. Kapitlet gjelder også eventuelle organer som er opprettet etter særlov så langt ikke annet er sagt uttrykkelig eller klart forutsatt i særloven. Med «Longyearbyens lokalstyres virksomhet» menes også virksomhet som skjer innenfor organer som er opprettet etter reglene i denne loven.

Til § 30

Første ledd er materielt sett en videreføring av første ledd i dagens bestemmelse og slår fast at lokalstyret er det øverste organet i Longyearbyen lokalstyre. Endringen består i at formuleringen om at lokalstyret er øverste organ skrives i bestemt form. Virksomheten som sådan heter fremdeles Longyearbyen lokalstyre, som er en fellesbetegnelse for lokalstyret med tilhørende administrasjon og underliggende utvalg, råd og komiteer. Delegeringsreglene følger av § 35 b.

Andre ledd slår fast at Longyearbyen lokalstyre som selvstendig rettssubjekt har alminnelig rettslig handleevne og et ansvar for bruken av denne. Bestemmelsen har sin parallell i ny kommunelov § 2-1 andre ledd.

Til § 31

Andre ledd markerer at lokalstyret er underlagt begrensninger innenfor de rammer lovgivningen til enhver tid fastsetter. Videre tydeliggjøres de særskilte forutsetningene for Longyearbyen lokalstyre ved at det presiseres i lovteksten at myndigheten og virksomheten utøves innenfor rammen av norsk svalbardpolitikk. Dette er en retningslinje og et hensyn Longyearbyen lokalstyre må ta i sin myndighetsutøvelse. På grunn av de særskilte forutsetningene som gjelder for administrasjonen av Longyearbyen, må Longyearbyen lokalstyre ta hensyn til nasjonale og svalbardpolitiske formål i sin myndighetsutøvelse og forvaltning ellers.

Tredje ledd er en videreføring av gjeldende rett, med unntak av tredje punktum, som er nytt. Tredje punktum inneholder en henvisning til § 41, som slår fast at ny kommunelov kapittel 15 om selvkost får tilsvarende anvendelse for Longyearbyen lokalstyre.

Til § 32

Første ledd er hovedsakelig en videreføring av gjeldende rett. Bestemmelsen angir at forvaltningsloven og offentleglova skal gjelde tilsvarende for Longyearbyen lokalstyres virksomhet som for kommunene. I tillegg foreslår departementet å ta inn arkivlova i bestemmelsen. Det skyldes at Longyearbyen lokalstyre ikke omfattes av den definisjonen som er gitt av offentlig organ i arkivlova § 2 bokstav g. Dette betyr at de samme reglene skal gjelde for Longyearbyen lokalstyre som for kommunene etter disse lovene. Det vises for øvrig til spesialmerknadene til § 32 i Ot.prp. nr. 58 (2000-2001).

Andre ledd er nytt og viser til ny kommunelov § 4-1. Se punkt 6.3. *Første punktum* pålegger Longyearbyen lokalstyre å informere om egen virksomhet. Dette kravet knytter seg til virksomhet som foregår i Longyearbyen lokalstyre som rettssubjekt. Longyearbyen lokalstyre skal videre informere om virksomhet som foregår i et annet rettssubjekt når dette utfører oppgaver for Longyearbyen lokalstyre. Informasjonsplikten vil typisk gjelde for selskaper og andre egne rettssubjekter som er eid av Longyearbyen lokalstyre, og som yter tjenester til Longyearbyen lokalstyre direkte eller til innbyggerne i Longyearbyen. Informasjonsplikten gjelder også for virksomhet som foregår i egne rettssubjekter som er helt eller delvis eid av private/staten når disse utfører oppgaver for Longyearbyen lokalstyre. Plikten er kun knyttet til de oppgaver eller lignende som andre rettssubjekter utfører for Longyearbyen lokalstyre. Dette vil for eksempel kunne være å informere om aktiviteter og lignende som andre rettssubjekter utfører for Longyearbyen lokalstyre og som har direkte innvirkning på innbyggerne i Longyearbyen. Etter *andre punktum* plikter Longyearbyen lokalstyre å legge til rette for at alle kan få tilgang til den informasjonen Longyearbyen lokalstyre gir. Dette kan innebære både tiltak for å tilpasse informasjonen til mottakerne og tiltak for å gjøre informasjonen fysisk eller elektronisk tilgjengelig.

Verken *andre ledd første punktum* eller *andre punktum* regulerer nærmere hvilke konkrete forhold det skal informeres om, hvor mye det skal informeres, hvordan det skal informeres eller til hvem det skal informeres. Det er i utgangspunktet opp til Longyearbyen lokalstyre selv å vurdere disse spørsmålene ut fra lokale behov og tilgjengelige ressurser. Det vil likevel være i strid med bestemmelsen helt å unnlate å informere eller å informere i svært liten grad. Bestemmelsen gir Longyearbyen lokalstyre frihet til å fylle informasjonsplikten med innhold. Dette innebærer at innbyggere, presse eller andre ikke kan påberope seg at Longyearbyen lokalstyre ikke har gitt dem den nødvendige informasjonen. Bestemmelsen pålegger ikke Longyearbyen lokalstyre å informere på andre språk enn norsk.

Til § 34

Paragrafen er en videreføring av gjeldende rett.

Andre ledd fastslår at det fremdeles skal være forholdsvalg og at valget skal gjelde for fire år. Departementet foreslår en rent språklig endring ved at «forholdstallsvalg» endres til «forholdsvalg» i samsvar med formuleringen som brukes i den nye kommuneloven. Regelen om flertallsvalg videreføres i tilfelle det ikke blir levert inn eller godkjent noe listeforslag, eller dersom det bare blir levert inn eller godkjent ett listeforslag. I disse tilfellene passer ikke reglene om forholdsvalg fordi forutsetningen for et slikt valg er at det finnes flere lister å beregne ut fra. Det vises for øvrig til spesialmerknadene til § 34 i Ot.prp. nr. 3 (2006-2007).

Tredje ledd angir antall medlemmer i lokalstyret. Departementet anser det ikke som nødvendig å øke antall medlemmer, og viser til at det i kommuneloven er foreslått at kommunestyret i kommuner med under 5000 innbyggere skal ha minst 11 medlemmer. Det foreslås å endre formuleringen om «ulike tall» til «oddetall».

Til § 35

Se punkt 6.6.1 og 6.6.2.

På prinsipielt grunnlag, som for kommunene på fastlandet, bør det også for Longyearbyen lokalstyre bestemmes i lov hvilke folkevalgte organer som kan opprettes, jf. *første ledd*. Bestemmelsen fastslår at det kreves hjemmel i lov for å opprette folkevalgte organer. Lokalstyret kan ikke opprette andre organer enn dem som fremgår av lov. Tilsvarende bestemmelse finnes i ny kommunelov § 5-1 første ledd. Det vises til merknadene til § 5-1.

Andre ledd fastslår hva som regnes som folkevalgt organ for Longyearbyen lokalstyre etter Svalbardloven. Bestemmelsen har sin parallell i ny kommunelov § 5-1 andre ledd. Ikke alle organene som regnes som folkevalgte organer i ny kommunelov er inkludert fordi flere av disse ikke er relevante for Longyearbyen lokalstyre, som for eksempel representantskap for kommunalt oppgavefellesskap.

Tredje ledd fastslår at for enkelte organer skal navnebetegnelsen som fremgår av andre ledd, benyttes om organet.

Fjerde ledd sier at folkevalgte etter denne loven er medlemmer av lokalstyret og personer som et folkevalgt organ har valgt inn i et folkevalgt organ. Se for øvrig merknadene til ny kommunelov § 5-1 fjerde ledd.

Til § 35 a

Paragraf 35 a tilsvarende ny kommunelov § 5-2, og slår fast at andre organer i Longyearbyen lokalstyre skal opprettes etter bestemmelsene i denne loven, jf. *første ledd*.

Andre ledd bestemmer hva som skal regnes som andre organer i Longyearbyen lokalstyre.

Tredje ledd slår fast at bestemmelsene som gjelder for folkevalgte organer etter § 35 også gjelder for andre organer i Longyearbyen lokalstyre.

Til § 35 b

Første ledd viser til ny kommunelov §§ 5-3 og 5-4 om hhv. intern delegering og om delegering til andre rettssubjekter.

Andre ledd viderefører gjeldende rett ved at det slås fast at administrasjonsutvalget skal ha minst fem medlemmer. For øvrig gjelder ny kommunelov § 5-5 tilsvarende. Det innebærer blant annet at administrasjonsutvalget kan opprette et arbeidsutvalg med medlemmer som er valgt blant medlemmene av administrasjonsutvalget, jf. ny kommunelov § 5-5 tredje ledd.

Tredje ledd fastslår at lokalstyret selv kan opprette utvalg for lokale formål. Lokalstyret kan imidlertid ikke opprette utvalg for en geografisk del av Longyearbyen. Reglene om komiteer til blant annet forberedende behandling av saker videreføres ikke. Utvalgene kan være både være tidsbegrensede og varige. Det vises til merknadene til ny kommunelov § 5-7.

Fjerde ledd gir en rekke av kommunelovens bestemmelser anvendelse for Longyearbyen lokalstyre. Dette gjelder reglene om komiteer, styre for en institusjon, partssammensatte utvalg, reglement for folkevalgte organer og reglement for delegering og innstilling. I dag er det ikke egne regler i Svalbardloven om styre for en institusjon eller om partssammensatte utvalg. Kommunelovens regler om disse organene foreslås gjort gjeldende for Longyearbyen lokalstyre. Det som i ny kommunelov § 5-11 i parentes er omtalt som administrasjonsutvalg, skal for Longyearbyen lokalstyre omtales som partssammensatt utvalg for å unngå sammenblanding med administrasjonsutvalget.

Femte ledd gir reglene om ungdomsråd i ny kommunelov § 5-12 anvendelse for Longyearbyen lokalstyre. Det er kun de delene av paragrafen som gjelder ungdomsråd som skal gjelde for Longyearbyen lokalstyre siden Longyearbyen ikke er et livsløpssamfunn. Forskriftene i medhold av bestemmelsen vil også gjelde for Longyearbyen lokalstyre så langt gjelder ungdomsråd og medvirkningsordning for ungdom. Den nye kommuneloven fastsetter at det *skal* velges et ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom. Tilsvarende foreslås i Svalbardloven.

Til § 36

Se punkt 6.7.

Lokalstyrelederen vil etter bestemmelsene i denne paragrafen få et noe utvidet myndighetsområde, jf. den nye kommuneloven. Lokalstyrelederen vil få tale-, møte- og stemmerett i folkevalgte organer uten å være medlem av organet. I tillegg vil lokalstyrelederen med dette ha forslagsrett. Lokalstyrelederen vil også kunne treffe vedtak i hastesaker, slik dette er definert i ny kommunelov § 6-1 med videre henvisninger, og vil kunne delegeres myndighet til å opprette utvalg uten prinsipiell betydning. Lokalstyrelederen må også samtykke til å stille til valg. Det nevnes til slutt at lokalstyrelederen etter forslaget vil få plass i administrasjonsutvalget på sitt partis eller sin gruppes kvote. Det vises for øvrig til spesialmerknadene til ny kommunelov §§ 6-1 og 6-2.

Dagens regler om lokalstyrekomiteer videreføres gjennom henvisningen til ny kommunelov § 5-7 i forslaget til § 35 b.

Til § 36 a

Se punkt 6.6, 6.9, 6.10 og 6.11.

Paragrafen gir ny kommunelov kapittel 7 og 8 anvendelse for Longyearbyen lokalstyre.

Det er gjort unntak for §§ 7-2 og 7-3. Se egne bestemmelser om valgbarhet og utelukkelse fra valg i forslaget §§ 36 b og 36 c.

Bestemmelsene inneholder enkelte nye regler om godtgjøring ved frikjøp, ettergodtgjøring, rett til sykepenger, rettigheter ved yrkesskade og permisjoner. Ny kommunelov § 8-5 lovfester en utbredt praksis i kommunene med å fastsette én total godtgjøring for folkevalgte som er frikjøpt. Ny kommunelov § 8-6 gir folkevalgte som har hatt det å være folkevalgt som sin hovedbeskjeftigelse, men som ikke blir gjenvalgt, eller som må fratre i løpet av valgperioden, krav på forlenget godtgjøring i inntil seks måneder. Annen inntekt skal komme til fratrekk. Ny kommunelov § 8-8 regulerer de folkevalgtes rett til sykepenger. Etter denne bestemmelsen vil folkevalgte som har vervet som sin hovedbeskjeftigelse, få utbetalt samme sum i sykepenger som ansatte. Det er også foreslått en ny bestemmelse om rettigheter ved yrkesskade, se kommuneloven § 8-9. Det vises for øvrig til merknadene til disse bestemmelsene i Prop. 46 L (2017-2018).

Til § 36 b

Se punkt 6.9.

Bestemmelsen tilsvarer ny kommunelov § 7-2 om valgbarhet, men har fått en egen utforming her fordi vilkårene for valgbarhet må utformes særskilt for Longyearbyen. Videre er heller ikke alle de organene o.l. som nevnes i ny kommunelov § 7-2 første ledd, relevante for Longyearbyen lokalstyre.

Reglene om hastevedtak videreføres gjennom forslaget til § 37 første ledd, jf. kommuneloven § 11-8.

Til § 36 c

Bestemmelsen tilsvarende ny kommunelov § 7-3, men har fått en egen utforming her. De samme hensynene som begrunner utelukkelse av fylkesmannen mv. ved valg, gjelder også for sysselmannen. På denne bakgrunnen, samt at stillingsbenevnelsene som brukes i kommunene ikke samsvarer med dem som brukes i Longyearbyen lokalstyre, gis det en egen bestemmelse om hvem som er utelukket fra valg til folkevalgte organer.

Bestemmelser om ungdomsråd gjøres gjeldende for Longyearbyen lokalstyre gjennom § 5-12 åttende ledd. Nåværende § 36 c, som er vedtatt, men ikke satt i kraft, oppheves.

Til § 37

Se punkt 6.12 og 6.13.

Det lovfestes med dette tilsvarende saksbehandlingsregler for Longyearbyen lokalstyre som for kommunene. Bestemmelsene som gjøres gjeldende gjennom forslaget til § 37 gjelder blant annet regler for møte, innkalling og saksliste, møteoffentlighet og hastesaker. Forskriftshjemmelen for egne saksbehandlingsregler oppheves da reglene om saksbehandling i folkevalgte organer gjøres gjeldende fullt ut gjennom henvisningsbestemmelser. Det vises for øvrig til merknadene til de relevante paragrafene i ny kommunelov.

Til § 38

Paragraf 38 foreslås opphevet da reglene om folkevalgtes rettigheter og plikter er gitt i § 36 a ved henvisning til kommunelovens regler om dette.

Til § 39

Paragraf 39 er endret ved at kommunelovens bestemmelser om administrasjonen gis tilsvarende anvendelse for Longyearbyen lokalstyre. Oppgavene til Longyearbyen lokalstyres administrasjonssjef fremgår av ny kommunelov § 13-1 andre til syvende ledd.

Til § 39 a

Paragraf 39 a oppheves da reglene om åremål videreføres i forslaget til ny kommunelov § 13-2, som er foreslått å gjelde for Longyearbyen lokalstyre gjennom § 39.

Til § 40

Se punkt 6.15.

«Tilsvarende anvendelse» innebærer at kommunelovens regler skal gjelde på samme måte for Longyearbyen lokalstyre som for kommunene.

Kommunelovens bestemmelser om økonomiforvaltning gjøres gjeldende for Longyearbyen lokalstyre. Enkelte av de foreslåtte bestemmelsene som det henvises til er nye, og disse kommenteres nærmere nedenfor. For øvrig vises det til merknadene til de enkelte bestemmelsene i Prop. 46 L (2017-2018).

Ny kommunelov § 14-8 gjelder for interkommunale politiske råd og oppgavefellesskap, og er ikke aktuell for Longyearbyen lokalstyre.

Paragraf 14-6 første ledd bokstav d er ny og stadfester en plikt til å utarbeide et samlet årsregnskap for kommunen som juridisk enhet. Femte ledd slår fast at regnskapsopplysninger skal bokføres mv. i samsvar med bokføringsloven §§ 3 til 14. Bokføringsloven gjelder ikke for Svalbard, men det legges til grunn at Longyearbyen lokalstyre skal følge de prinsippene for bokføring som fremgår av de nevnte bestemmelsene.

Paragraf 14-13 andre ledd er ny. Den pålegger kommunene å iverksette tiltak dersom det avdekkes avvik fra finansreglementet. Paragraf 14-13 femte ledd slår fast at dersom kommunens avtalepart forsto eller burde ha forstått at en avtale innebærer vesentlig finansiell risiko, og dermed er i strid med § 14-1 tredje ledd, vil avtalen være ugyldig. Paragraf 14-14 fjerde og femte ledd er også nye. Bestemmelsene stiller krav om at kommunene dokumenterer overfor avtaleparten at de i bestemmelsene opplistede vilkår er gyldige. Paragraf 14-15 andre ledd er ny og gir adgang til å ta opp lån på visse betingelser for å finansiere kjøp av alle aksjene i eiendomsselskap som eies av kommunen.

Paragraf 14-16 første og andre ledd er ny. Bestemmelsen gir adgang til i visse tilfeller å ta opp lån til investeringer som lokalstyret ikke eier selv. Blant annet vil Longyearbyen lokalstyre kunne ta opp lån for å finansiere tilskudd til investeringer i varige driftsmidler som eies av en annen kommune eller staten. Videre kan Longyearbyen lokalstyre ta opp lån for å finansiere tilskudd til investeringer i varige driftsmidler som eies av et selskap der Longyearbyen lokalstyre har bestemmende innflytelse. Det gis også adgang til å ta opp lån for å finansiere tilskudd til investeringer i endringer på varige driftsmidler som eies av andre enn Longyearbyen lokalstyre hvis endringen er nødvendig for å gjennomføre en investering i et varig driftsmiddel som Longyearbyen lokalstyre eier selv.

Paragraf 14-17 første ledd bokstav c er ny og innebærer at det ikke kan tas opp lån til videre utlån hvis utlånet innebærer vesentlig økonomisk risiko for Longyearbyen lokalstyre. Dette gjelder ikke for lån til boligsosiale formål, jf. andre punktum. Andre ledd begrenser hvordan mottatte avdrag på utlån som er finansiert med låneopptak etter første ledd, kan brukes i budsjettet. Adgangen til å bruke mottatte avdrag til nye utlån er ny.

Paragraf 14-19 første ledd er nytt. Longyearbyen lokalstyre kan ikke stille kausjon eller annen økonomisk garanti hvis dette innebærer vesentlig økonomisk risiko for Longyearbyen lokalstyre.

Paragraf 14-21 gjelder overdragelse av krav på skatter og avgifter, og vil gjelde for de avgifter Longyearbyen lokalstyre kan kreve inn.

Paragraf 14-22 gjelder motregning ved skyldig skatt, avgift og gebyrer. Longyearbyen lokalstyre har ikke beskatningsmyndighet, men bestemmelsen vil gjelde for de gebyrer Longyearbyen lokalstyre kan kreve inn.

Til § 41

Se punkt 6.17.

Longyearbyen lokalstyre må følge kommunelovens regler om beregning av selvkost. Longyearbyen lokalstyre kan kreve inn gebyrer for tjenester knyttet til infrastruktur som ikke ivaretas av staten. Dette videreføres i Svalbardloven § 30. I likhet med ny kommunelov kapittel 15 gjelder beregningsreglene bare så langt det ikke er gitt regler for beregning av selvkost i annen lov. Det vises for øvrig til merknadene til ny kommunelov § 15-1.

Til § 42

Se punkt 6.8.

Bestemmelsen viderefører adgangen til at deler av Longyearbyen lokalstyres virksomhet kan opprettes som kommunalt foretak. Nærmere regler fremgår av ny kommunelov kapittel 9. Dagens bestemmelser videreføres i stor grad.

Ny kommunelov § 9-5 andre ledd om at medlemmer og varamedlemmer av kommunestyret ikke kan velges til styremedlem i foretaket, er ny. Dette gjelder også for

kommunedirektøren, jf. ny kommunelov §§ 7-3, jf. 7-2. Ny er også § 9-14 om rapportering til styret i foretaket om internkontroll og statlig tilsyn.

Til § 43

Se punkt 6.18, 6.19, 6.20 og 6.21.

Kommunelovens regler om kontrollansvar og -utvalg, revisjon og internkontroll skal fortsatt gjelde for Longyearbyen lokalstyre. Den nye kommuneloven viderefører i stor grad dagens rettstilstand med enkelte nye regler. For eksempel kan ikke kontrollutvalgets leder tilhøre samme parti som ordføreren (lokalstyreleder), jf. ny kommunelov § 23-1 andre ledd. Personer som har sentrale stillinger eller verv i kommunale selskaper, kan ikke sitte i kontrollutvalget, jf. ny kommunelov § 23-1 tredje ledd bokstav g.

Til § 44

Se punkt 6.15 og 6.22.

Det er Justis- og beredskapsdepartementet som skal foreta lovlighetskontrollen med Longyearbyen lokalstyre. Ny kommunelov kapittel 30 om statlig tilsyn regulerer hvordan tilsynet skal skje. Den enkelte lov det skal føres tilsyn med, må gi konkret hjemmel for at det skal kunne føres tilsyn.

Til § 44 a

Se punkt 6.5.

Paragrafen foreslås opphevet. Det foreslås ikke bestemmelser om innbyggerdeltakelse i Svalbardloven. Longyearbyen lokalstyre skal fungere innenfor rammen av norsk svalbardpolitikk, og det er et sterkere behov for statlig kontroll med aktiviteten i Longyearbyen.

9 Utkast til lovendring

I

I lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard gjøres følgende endringer:

§ 29 andre ledd skal lyde:

Dette kapitlet gjelder for Longyearbyen lokalstyres *virksomhet*.

§ 30 skal lyde:

Longyearbyen skal ha et folkevalgt styre (lokalstyret), som er *det øverste organet* i Longyearbyen lokalstyre. Lokalstyret treffer vedtak på vegne av Longyearbyen lokalstyre, så langt ikke annet følger av lov eller delegasjonsvedtak.

Longyearbyen lokalstyre er et eget rettssubjekt og kan ta avgjørelser på eget initiativ og ansvar.

§ 31 skal lyde:

Longyearbyen lokalstyre kan drive virksomhet av allmenn interesse som har tilknytning til Longyearbyen, og som ikke ivaretas av staten.

Longyearbyen lokalstyre utøver sin myndighet og virksomhet innenfor nasjonale rammer og rammen av norsk svalbardpolitikk.

Longyearbyen lokalstyre har ansvar for infrastruktur som ikke er tillagt staten eller andre. Lokalstyret kan selv fastsette gebyr for slike tjenester. Gebyret skal beregnes ut fra prinsippet om selvkost, jf. § 41.

§ 32 skal lyde:

Forvaltningsloven, *offentleglova* og *arkivlova* gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre som for kommunene.

Longyearbyen lokalstyre skal aktivt informere om sin egen virksomhet og om virksomhet som andre rettssubjekter utfører på vegne av lokalstyret. Longyearbyen lokalstyre skal også legge til rette for at alle kan få tilgang til slik informasjon.

§ 34 andre og tredje ledd skal lyde:

Valget er et *forholdsvalg*. Dersom det ikke foreligger mer enn ett godkjent listeforslag, holdes valget likevel som et flertallsvalg. Valget gjelder for fire år. Det kan i løpet av perioden holdes suppleringsvalg etter egne regler.

Lokalstyret skal ha minst 11 medlemmer, og medlemstallet skal være et *oddetall*. Endring av medlemstallet vedtas av lokalstyret selv senest 31. desember i nest siste år av valgperioden, med virkning for kommende valgperiode.

§ 35 skal lyde:

Folkevalgte organer skal opprettes etter bestemmelsene i denne loven eller etter bestemmelser om slike organer i andre lover.

Folkevalgte organer etter denne loven er

- a) lokalstyre
- b) administrasjonsutvalg
- c) utvalg, inkludert kontrollutvalg
- d) arbeidsutvalg
- e) lokalstyrekomiteer
- f) folkevalgt organ hjemlet i særlov.

Folkevalgte organer som nevnt i andre ledd bokstav a til c og e skal ha navn som inkluderer den betegnelsen som er brukt om organet der.

Med folkevalgte menes i dette kapitlet medlemmer av lokalstyret og personer som et folkevalgt organ har valgt inn i et folkevalgt organ eller et annet organ i Longyearbyen lokalstyre etter § 35 a.

§ 35 a skal lyde:

Andre organer i Longyearbyen lokalstyre skal opprettes etter bestemmelsene i denne loven.

Andre organer i Longyearbyen lokalstyre etter denne loven er

- a) partssammensatte utvalg*
- b) styret for en institusjon*
- c) styret for et lokalstyreforetak*
- d) ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom.*

For øvrig gjelder de samme bestemmelsene som for folkevalgte organer etter § 35.

§ 35 b skal lyde:

Kommuneloven § 5-3 om kommunestyre og intern delegering og § 5-4 om delegering til andre rettssubjekter gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre.

Lokalstyret velger selv et administrasjonsutvalg med minimum fem medlemmer. Kommuneloven § 5-6 andre til femte ledd om formannskap og fylkesutvalg gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre.

Lokalstyret kan selv opprette utvalg for lokale formål eller for deler av Longyearbyen lokalstyres virksomhet. Slike utvalg skal ha minst tre medlemmer. Kommuneloven § 5-7 andre til femte ledd om utvalg gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre.

Kommuneloven §§ 5-9, 5-10, 5-11, 5-13 og 5-14 om kommunestyrekomiteer, styret for institusjon, partssammensatte utvalg, reglement for folkevalgte organer og reglement for delegering og innstilling gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre.

Longyearbyen lokalstyre skal selv velge et ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom. Kommuneloven § 5-12 gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre så langt gjelder ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom.

§ 36 skal lyde:

Lokalstyret velger selv leder og nestleder blant administrasjonsutvalgets medlemmer. Den som skal velges, må før valget ha samtykket til valg. Lokalstyrelederen velges for hele valgperioden. Kommuneloven §§ 6-1 og 6-2 gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre.

§ 36 a skal lyde:

Kommuneloven kapittel 7 om valg til folkevalgte organer og kapittel 8 om rettigheter og plikter for folkevalgte gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre med tilpasninger som i bestemmelsen her, og med unntak av §§ 7-2 og 7-3.

Konstituerende møte, jf. kommuneloven § 7-1 første ledd, skal holdes innen seks uker etter at valgoppgjøret er avsluttet.

§ 36 b skal lyde:

Denne bestemmelsen gjelder ved valg til

- a) utvalg, inkludert kontrollutvalg og partssammensatte utvalg*
- b) styret for en institusjon*
- c) styret for et lokalstyreforetak og*
- d) et folkevalgt organ hjemlet i særlov.*

En person er valgbar og plikter å ta imot valg hvis følgende vilkår er oppfylt:

- a) Han eller hun har stemmerett ved lokalstyrevalg.*
- b) Han eller hun er innført i befolkningsregisteret som bosatt i Longyearbyen.*
- c) Han eller hun har skriftlig samtykket til å stille til valg.*

Personer som ikke har nådd stemmerettsalderen, men som for øvrig fyller vilkårene for valgbarhet og stemmerett, er valgbare, men er ikke pliktige til å ta imot valg.

§ 36 c skal lyde:

Utelukket fra valg til organer nevnt i § 36 b er

- a) sysselmannen og assisterende sysselmann*
- b) administrasjonssjefen i Longyearbyen lokalstyre og dennes stedfortreder*
- c) sektorsjefer og ledere på tilsvarende nivå*
- d) sekretærer for lokalstyret*
- e) den som har ansvaret for regnskapsfunksjonen i Longyearbyen lokalstyre*
- f) den som foretar revisjonen i Longyearbyen lokalstyre*
- g) ansatte i sekretariatet i kontrollutvalget.*

Medlemmer og varamedlemmer av kontrollutvalget kan ikke velges som

- a) leder eller nestleder for lokalstyret*
- b) medlem eller varamedlem av administrasjonsutvalget*
- c) medlem eller varamedlem av folkevalgt organ med beslutningsmyndighet*
- d) medlem eller varamedlem av lokalstyrekomite.*

Den som er ansvarlig for regnskapet i et lokalstyreforetak, er ikke valgbar til styret i foretaket.

En kandidat ved lokalstyrevalget er ikke valgbar til stemmestyret, jf. forskrift om lokalstyrevalg § 7-4 første ledd.

En kandidat som ellers ville vært utelukket fra valg på grunn av sin stilling, er likevel valgbar hvis han eller hun har fratrådt stillingen når organet trer i funksjon.

§ 37 skal lyde:

Kommuneloven §§ 11-2 til 11-13 om saksbehandling i folkevalgte organer gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre. For styret i et lokalstyreforetak gjelder bare § 11-3 andre og tredje ledd og §§ 11-4 til 11-7, 11-10 og 11-11.

§ 38 oppheves.

§ 39 skal lyde:

Lokalstyret *ansetter selv* en administrasjonssjef, som *skal* være leder av Longyearbyen lokalstyres administrasjon.

Kommuneloven kapittel 13 om administrasjonen gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre.

§ 39 a oppheves.

§ 40 skal lyde:

Kommuneloven kapittel 14 om økonomiforvaltning gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre, med unntak av § 14-8 om budsjett mv. for interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefellesskap. Økonomiplanen, årsbudsjettet, årsregnskapene, årsberetningene og saksdokumentene fra det innstillende organet skal sendes departementet til orientering.

Kommuneloven kapittel 16 om kommunenes og fylkeskommunenes rapportering til staten gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre.

§ 41 skal lyde:

Kommuneloven kapittel 15 om selvkost gjelder tilsvarende får tilsvarende anvendelse for Longyearbyen lokalstyre.

§ 42 skal lyde:

Kommuneloven kapittel 9 om kommunale foretak og kapittel 21 om representasjon av begge kjønn i styret i aksjeselskaper, gjelder tilsvarende får tilsvarende anvendelse for Longyearbyen lokalstyre.

§ 43 skal lyde:

Kommuneloven kapittel 22 om kommunestyrets kontrollansvar, kapittel 23 om kontrollutvalg, kapittel 24 om revisjon, kapittel 25 om internkontroll og kapittel 26 om eierstyring gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre.

§ 44 skal lyde:

Kommuneloven kapittel 27 om lovlighetskontroll, kapittel 28 om statlig kontroll med kommuner og fylkeskommuner med økonomisk ubalanse (ROBEK), kapittel 29 om utlegg og konkurs og kapittel 30 om statlig tilsyn gjelder tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre.

§ 44 a oppheves.

II

I lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner oppheves § 31-6 nr. 2.

III

Ikrafttredelse og overgangsregler.

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.
2. Fram til kommuneloven kapittel 25 trer i kraft, gjelder følgende bestemmelser for internkontroll:
 - a) Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen er gjenstand for betryggende kontroll.
 - b) I årsberetningen skal det redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll med virksomheten.
 - c) Administrasjonssjefen skal rapportere til lokalstyret om resultater fra statlig tilsyn minst én gang i året.